

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Dagmar Boháčiková

Premena tradičnej školy na učiacu sa

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Bratislava

2012

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Dagmar Boháčiková

Kontakt na autora: Základná škola, Kovarce 164
dagmar.bohacikova@centrum.sk

Názov OPS/OSO: Premena tradičnej školy na učiacu sa

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2012

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Eva Líšková

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov. Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

kritické myslenie, projektové vyučovanie, rámec EUR – evokácia, uvedomenie si významu, reflexia, objavovanie sveta, inovačné vyučovacie metódy, aktivita a tvorivosť žiakov

Anotácia

Vo svojej OPS ponúkam základné východiská a ciele predmetu objavovanie sveta, ktorý je zameraný hlavne na rozvíjanie kritického myslenia a tvorbu projektov a prezentačných zručností. Opisujem tu niekoľko metód zasadených do rámca EUR a ich konkrétnu realizáciu v tomto novom vyučovacom predmete na primárnom stupni vzdelávania.

OBSAH

Úvod

1 VÝCHODISKÁ A CIELE OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI	6
1.1 Kontext a rámec OPS	6
1.2 Špecifikácia cieľovej skupiny	6
1.3 Hlavný cieľ a čiastkové ciele OPS	7
1.4 Vymedzenie kompetencií	7
2 PODROBNÝ OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI	9
2.1 Metódy aplikovateľné pre rámec a tvorbu projektov a prezentačných zručností.....	11
2.2 Overené prínosy osvedčenej pedagogickej skúsenosti	31
2.3 Potrebné pomôcky a prostriedky	32
Záver	33
Zoznam príloh.....	35

ÚVOD

V dnešnom stále komplikovanejšom svete je nutné, aby mladí ľudia boli schopní riešiť zložité problémy, kriticky hodnotiť svoje okolie, zvažovať alternatívne názory a uskutočňovať premyslené rozhodnutia. Je zrejmé, že táto problematika by mala byť pestovaná už od detstva okrem iného aj prostredníctvom školy.

Pedagógovia, počnúc autormi učebných osnov a končiac učiteľmi, musia sústavne hľadať odpoveď na otázku, ako najlepšie pripraviť deti na úspešný, prosperujúci a produktívny život v budúcnosti, ktorého kontúry však ešte nepoznáme. Už dlho diskutujú o význame učenia sa faktografickým vedomostiam oproti učeniu sa vedomostiam praktickým a koncepčným. Tí, ktorí obhajujú dôležitosť faktografického učenia, majú obyčajne predstavu, že jestvuje určitá sústava vedomostí, ktoré – ak si ich žiaci osvoja – pripraví žiakov na to, aby sa mohli stať plnohodnotnými členmi spoločnosti. Zástancovia názoru, že koncepčné vedomosti a praktické skúsenosti sú najdôležitejšie, odôvodňujú tým, že poznatky samy o sebe ešte nestačia. Akékoľvek vedomosti majú hodnotu len vtedy, ak sú užitočné a užitočné sú vtedy, ak im rozumieme z koncepčného hľadiska a dokážeme ich prakticky, tvorivo a kriticky aplikovať.

Nikto nepochybuje o tom, že fakty majú svoj význam. Na orientáciu v každodennom živote musíme poznať veľké množstvo vecných údajov. Napriek tomu sa názor, že existuje istý súbor vedomostí, ktorý pripraví žiakov primeraným spôsobom pre budúcnosť, javí s ohľadom na rýchle spoločenské zmeny stále menej a menej udržateľný. Stále viac spoločností je na ceste presunu k demokratickému spoločenskému systému a trhovej ekonomike a tak si pedagógovia musia položiť otázku: ako najlepšie dokážeme pripraviť našich žiakov na život v demokracii? Aj keď učebný obsah je dôležitý, nie je zrejme najdôležitejší.

Hlavnou úlohou pre žiakov je naučiť sa efektívne učiť a myslieť kriticky. Musia vedieť samostatne hodnotiť informácie a myšlienky a potom ich vo svojej činnosti správne využívať. Musia vedieť posúdiť fakty z rozličných hľadísk, posudzovať ich pravdivosť a hodnotu a určovať ich celkový význam z hľadiska vlastných potrieb a zámerov. Budúcnosť bude patriť tým, ktorí kriticky skúmajú informácie a konštruujú vlastnú realitu. Preto som sa rozhodla vo svojej osvedčenej pedagogickej skúsenosti opísať niekoľko metód, ktoré rozvíjajú kritické myslenie nielen u žiakov, ale aj u učiteľov a rodičov, a vďaka ktorým môžeme naplniť hlavný cieľ nášho ŠkVP – „Učíme sa učiť“.

Tieto metódy používam na vyučovacích hodinách pri tvorbe projektov a prezentačných zručností a pomáhajú nielen mne, ale aj ostatným učiteľom vyučovať všetky vyučovacie predmety príťažlivejšie a pestršie.

Vo svojej osvedčenej pedagogickej skúsenosti stručne rozoberám učebné osnovy vlastného vyučovacieho predmetu objavovanie sveta a predkladám metódy a ukážky vyučovacích hodín tohto predmetu rozpracované do rámca EUR.

Snahou nás všetkých je dostať školu do pohybu a dosiahnuť, aby všetci permanentne a z vlastnej iniciatívy skvalitňovali svoju prácu.

1 VÝCHODISKÁ A CIELE OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

Tradičné vyučovacie hodiny prinášajú málo zaujímavostí, tvorivosti a efektivity, vyučovanie je charakterizované pasivitou, pamäťovým osvojovaním vedomostí, ich reprodukciou, nesamostatnosťou a neschopnosťou riešiť problémové situácie. Dôraz sa tu kladie na výkladovo-ilustratívne metódy s nízkym stupňom aktivity. Je potrebné a dôležité uplatňovať metódy a formy orientované na rozvoj vyšších myšlienkových operácií. Pozornosť by sa mala upriamiť tiež na riešenie praktických úloh potrebných v živote žiaka a umožniť samostatné myslenie. Je potrebné vytvoriť vyučovacie prostredie, ktoré by zamestnalo žiakov v učiacich skúsenostiach a umožnilo im premýšľanie, vytvoriť zmysel zo skúseností. Toto všetko ponúka vyučovací predmet – **objavovanie sveta**, ktorého základným prvkom je projektové vyučovanie a využívanie takým metód a stratégií, ktoré rozvíjajú kritické myslenie žiakov.

V rámci jednotlivých vyučovacích hodín žiaci riešia úlohu alebo systém rozpracovaných úloh – projektov väčšinou komplexného charakteru. Aktívny je žiak, učiteľ je koordinátorom, manažérom a konzultantom. Žiaci nadobúdajú nové informácie a osvojujú si dôležité zručnosti. Nezastupiteľný význam majú sociálne a emocionálne aspekty výučby, rovnako ako podpora súťaživosti žiakov. Projektové vyučovanie má významnú úlohu tiež pri získavaní záujmu o riešenie úlohy, pri motivácii žiakov, rozvíja zručnosti pri vyhľadávaní a hodnotení informácií, rozvíja zručnosti, ktoré sa dajú využiť v praktickom živote. Taktiež rozvíja schopnosť aplikovať získané vedomosti, vychováva k samostatnosti a zodpovednosti. Umožňuje prepojenie školskej teórie s praxou. Projektová výučba si vyžaduje úzku spoluprácu učiteľa a žiaka. Nevyhnutným predpokladom pre tento typ vyučovania sú organizačné, pedagogické a odborné schopnosti učiteľa ako aj odpovedajúce materiálne vybavenie školy. Projektové vyučovanie predpokladá špecifické usporiadanie učiva ako je na školách obvyklé a hlavne dostatok času, aby si ho žiak osvojil.

1.1 Kontext a rámec OPS

Osvedčená pedagogická skúsenosť vychádza z pedagogickej praxe na I. stupni základnej školy. Pre jej realizáciu je potrebné, aby sa učitelia a žiaci oboznámili s postupom a cieľom jednotlivých vyučovacích metód a stratégií, ktoré sú zamerané na rozvíjanie kritického myslenia. Vzhľadom na tento fakt vo svojej osvedčenej pedagogickej skúsenosti ponúkam opis niektorých metód a stratégií a praktické ukážky toho, ako ich zavádzať do vyučovania a uplatňovať pri tvorbe projektov a prezentačných zručností.

1.2 Špecifikácia cieľovej skupiny

Osvedčená pedagogická skúsenosť je zameraná na cieľovú skupinu:

- kategória pedagogických zamestnancov: učiteľ
- podkategória: učiteľ pre primárne vzdelávanie
- vzdelávacia oblasť: Príroda a spoločnosť
- typ školy, ročník: základná škola, 1. – 4. ročník
- vyučovací predmet: objavovanie sveta

1.3 Hlavný cieľ a čiastkové ciele OPS

Hlavný cieľ OPS:

- poskytnúť obsah učebných osnov predmetu objavovanie sveta,
- predstaviť metódy a formy podporujúce aktívne učenie sa žiaka,

- predstaviť vyučovacie hodiny predmetu objavovanie sveta rozpracované do rámca EUR,

- naučiť využívať aktivitu a tvorivosť žiakov pri realizácii vyučovacej hodiny,

- ukázať, ako sa dá efektívne komunikovať so žiakmi, ovplyvňovať pozitívnu klímu v triede a prostredie podnecujúce rozvoj osobnosti žiaka.

Čiastkové ciele OPS:

- naučiť žiakov:
- aktivizovať svoje vedomosti, ktoré majú o téme

 - tvoriť otázky, ktoré by chceli skúmať
 - vytýčiť si cieľ pre čítanie, počúvanie, objavovanie myšlienok
 - zamyslieť sa nad odpoveďami na ich otázky
 - aktívne sa zapájať do učebného procesu
 - diskutovať o myšlienkach s partnerom
 - prezentovať svoje myšlienky pred väčšou skupinou
 - zisťovať a rešpektovať podobnosti a odlišnosti medzi predmetmi
 - vyjadriť komplexnú informáciu niekoľkými slovami
 - načúvať myšlienkam iných ľudí o téme
 - organizovať myšlienky a vysvetľovať ich organizáciu
 - analyzovať myšlienky a pojmy
 - skúmať tému z rôznych pohľadov
 - pracovať podľa pokynov
 - prepájať informácie z rôznych zdrojov
 - analyzovať informáciu predstavenú inými
 - využívať rôzne metódy na demonštráciu pochopenia
 - vyjadriť to, čo sa naučili, jedným slovom kriticky myslieť.

1.4 Vymedzenie kompetencií

Vyučovací predmet objavovanie sveta sa podieľa na rozvoji týchto kľúčových kompetencií:

komunikačné kompetencie:

Žiak

- prispieva k diskusii v pracovnej skupine a v triede
- kladie otázky a zisťuje odpovede
- učí sa konfrontovať s názormi druhých, počúvať a byť otvorený pre odlišnosti
- osvojuje si vhodnú argumentáciu, učí sa vypočuť spoludiskutujúceho
- porovnáva, oponuje
- formuluje a vyjadruje svoje myšlienky a názory
- rozširuje svoje kultúrne horizonty diskusiou

- učí sa reagovať primerane situácii
- je schopný uvedomiť si vlastne reakcie v konflikte
- vie vyjadriť svoj názor asertívnym nezastrašujúcim spôsobom, sformulovať „ja - správu“ a vyjadriť svoje pocity

kompetencie k učeniu sa:

Žiak

- učí sa vyhľadávať a triediť informácie, vyhodnocuje výsledky svojho učenia a diskutuje o nich
- podieľa sa na spoločnej práci projektového vyučovania s použitím IKT
- učí sa učiť spoluprácou

kompetencie k riešeniu problémov:

Žiak

- zaujíma sa o rôzne problémy a nové veci
- dobre prijíma nové nápady, prípadne sám prichádza s novými nápadiami a postupmi
- plánuje a podieľa sa na riešení úloh s druhými
- vníma, rozpozná a pochopí problém závislosti, premyslí a naplánuje riešenie problému na modelovej situácii primerane svojej detskej skúsenosti
- obhajuje svoj názor

existenciálne:

Žiak

- je pripravený niesť zodpovednosť
- učí sa odhadnúť dôsledky rozhodnutí a činov človeka
- na konkrétnych príkladoch porovná rôzne životné štýly, oceňuje etické hodnoty
- rozhoduje o svojich hodnotách a cieľoch
- objavuje existenciu nemennej pravdy
- vytvára si rebríček hodnôt, hľadá víziu pre svoju budúcnosť a objavuje a osvojuje si životný štýl na základe etických princípov
- objavuje a uznáva dôstojnosť človeka bez ohľadu na pohlavie
- preberá zodpovednosť za sebaurčenie a sebarealizáciu, objavuje prvky zodpovedného konania v konkrétnych životných situáciách

občianske:

Žiak

- adaptuje sa na meniace životné a pracovné podmienky, podľa svojich schopností a možností sa podieľa na ich aktívnom a tvorivom ovplyvňovaní
- aktívne participuje na triednych a školských aktivitách
- zapája sa do občianskeho života vo svojom okolí
- háji svoje práva aj práva iných

kultúrne:

Žiak

- osvojuje si postoj vzájomnej tolerancie, učí sa akceptovať druhých ľudí takých, akí sú
- angažuje sa a rešpektuje vo svojom živote humánne princípy v duchu solidarity a lásky
- všíma si kultúrne prejavy iných národov, národností, etník
- iné kultúry a ich umenie považuje za rovnocenné a inšpirujúce
- učí sa tolerancii a empatickosti

- ma záujem o poznávanie seba, ostatných ľudí, reality, v ktorej žije, spoločnosti a prírody
- ma úctu k živým aj neživým súčasťam prírody, aktívne ich poznáva a ochraňuje
- správa sa spôsobom, ktorý podporuje trvalú udržateľnosť kvality životného prostredia
- vníma obrazy a symboly, architektúru, ľudovú tvorivosť (kroje, výšivky, ornamenty)
- rešpektuje kultúrne tradície ako základ súčasného umenia
- osvojuje si prácu s literárnymi žánrami a druhmi
- uvedomuje si korene, tradíciu a historický vývoj výtvarnej kultúry
- vníma pôvod umeleckých diel (obraz, literatúra, hudba, móda)
- osvojuje si kriticky prístup k médiám
- má predstavu o vhodnej kombinovateľnosti farieb, tvarov
- pozná pravidlá, normy a zvyky súvisiace s úpravou oblečenia, vlasov či tváre
- pozná pravidlá spoločenského kontaktu a v súvislosti s tým aj štýl obliekania sa na rôzne udalosti
- objavuje vyjadrovanie pravdy o svete pomocou rôznych literárnych a myšlienkových foriem

sociálne a interpersonálne:

Žiak

- učí sa tolerancii, ústretovosti ale aj kritickosti, k iným, učí sa chápať ich potreby a postoje
- objavuje a uznáva dôstojnosť človeka bez ohľadu na jeho schopnosť podať výkon
- osvojí si kritický prístup k vlastnej osobe, prijíma sám seba
- uvedomuje si svoje silné a slabé stránky
- vníma sa ako časť celku
- chápe potrebu efektívne spolupracovať s druhými pri riešení danej úlohy, oceňuje skúsenosti druhých ľudí
- podieľa sa na utváraní príjemnej atmosféry v triednom tíme, ohľaduplnosťou k opačnému pohlaviu prispieva k upevňovaniu medziľudských vzťahov, v prípade nutnosti poskytne pomoc alebo o ňu požiada
- dokáže si uvedomiť svoje potreby
- identifikuje sa so svojím vnímaním pocitov
- dôveruje si, uvedomuje si silné a slabé stránky, ktoré vníma ako svoje rozvojové možnosti
- učí sa spätnej väzbe na vlastnú osobu
- uvažuje nad humánnymi princípmi v duchu solidarity a lásky, objavuje rozmer empatie pre rozvoj sociálneho cítenia
- je pripravený byť v interakcii s inými ľuďmi v rôznych kontextoch
- buduje návyk vonkajších prejavov úcty k opačnému pohlaviu
- posúdi vzťahy v rodine s výchovou k vzájomnej úcte, asertívnemu, empatickému správaniu v rodine aj spoločnosti. Uvedomuje si potrebu celoživotných vzťahov /priateľstva, manželstva, rodiny/. Objavuje princípy tvorivého budovania osobných vzťahov.

Kompetencie učiteľa:

- osvojiť si metodický postup jednotlivých metód a foriem práce,
- rozvíjať kritické myslenie.

2 PODROBNÝ OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

Tak ako v iných krajinách aj v Slovenskej republike „vstúpilo“ kritické myslenie do dokumentov štátnej vzdelávacej politiky – do príslušných vzdelávacích programov a projektov, učebných osnov a učebníc. Pre školy a učiteľov tak vznikla nová úloha: realizovať kritické myslenie v školskej praxi. Inak tomu nie je ani na našej škole, kde sme vypracovali ŠkVP, v ktorom sme sa zamerali hlavne na rozvoj kritického myslenia.

Jednou z možností ako možno vyučovať prierezovú tému tvorba projektov a prezentačných zručností v rámci ŠkVP je, že si škola v rámci voliteľných predmetov vypracuje vlastné učebné osnovy pre vlastný predmet. Aj naša škola túto možnosť využila. Vytvorila som učebné osnovy pre predmet **objavovanie sveta**, ktorý sa vyučuje v 1. - 4. ročníku na našej škole.

Predmet objavovanie sveta vytvára základný prvok, zohľadňujúci nadštandardnú úroveň vzdelávania detí. V rámci tohto predmetu sa výučba na prvom stupni rozširuje, prehĺbuje a obohacuje o také témy, činnosti a aktivity, ktoré zodpovedajú kognitívnej úrovni žiakov a zároveň nadväzujú na ich špecifické záujmy. V rámci predmetu objavovanie sveta žiaci pracujú s knihami, encyklopédiami, informačnými a komunikačnými technológiami, riešia problémové úlohy a tvorivé úlohy, vypracúvajú pracovné listy, tvoria samostatné výstupy – formou referátov, makiet, predmetov, máp, modelov, atď., ktoré súvisia so spracovanou a preberanou témou. Objavovanie sveta umožňuje široké využitie medzipredmetových vzťahov. Učiteľ, v rámci tohto predmetu, pre žiakov vytvára čo najviac podnetov pre získavanie nových poznatkov. Najdôležitejšími prvkami predmetu objavovanie sveta sú získavanie nových informácií, vlastných skúseností, sumarizácia nových poznatkov, práca s literatúrou, vyhľadávanie zdrojov informácií a samostatný prístup k zadanej úlohe. Je to kvalitná predpríprava pre špecifické postupy a prácu vo vyšších ročníkoch.

Hlavným cieľom predmetu objavovanie sveta nie je preberanie učiva vyšších ročníkov, ale prostredníctvom štúdia problematiky do hĺbky sa naučiť pracovať s rôznymi zdrojmi informácií a aplikovať tieto poznatky v ďalších činnostiach a predmetoch. Takisto nie je základným cieľom získavanie nových informácií a ich zapamätávanie. Informácie sú najmä prostriedkom a základňou pre aplikáciu tvorivých, problémových úloh, tvorbu projektov a rozvíjanie tvorivosti a vyšších úrovní myslenia žiakov, ako aj ich samostatnosti a vnútornej motivácie. Preto sa využívajú najmä hravé metódy, atmosféra je uvoľnená, hlavným hnacím motorom práce je zanietenosť žiakov, ale aj učiteľa pre danú problematiku.

Témy k predmetu objavovanie sveta sú vyberané tak, aby čo najviac uspokojili túžbu dieťaťa objavovať, skúmať a bádať. Objavovanie sveta dáva žiakom možnosť výberu tej témy (oblasti), ktorá ich najviac zaujíma, preto sú témy volené dostatočne široko. Okrem prípravy na samostatné štúdium sa žiaci učia pracovať v tíme svojich spolužiakov, akceptovať ich názory a vytvoriť spoločný výstup. V rámci predmetu objavovanie sveta sa žiaci učia aj argumentovať a obhajovať svoje názory. Všetky vedomosti, schopnosti a zručnosti získané v tomto predmete, žiaci využijú pri príprave a prezentácii svojich portfólií. Učebné osnovy k

predmetu objavovanie sveta sú variabilné a pedagóg ich (samotné témy) vyberá a aplikuje podľa aktuálnej úrovne a záujmov žiakov danej triedy, tiež aktuálnej spoločenskej situácie.

Predmet objavovanie sveta učím štvrtý rok. Vyskúšala som si vyučovanie vo všetkých ročníkoch primárneho vzdelávania. Počas jednotlivých hodín sa snažím dodržiavať rovnakú štruktúru hodiny, ktorá je rozpracovaná do rámca EUR a využívať metódy a stratégie, ktoré sú zamerané na rozvíjanie kritického myslenia. V 1. ročníku vo vyučovaní preferujem frontálnu a samostatnú formu práce, nakoľko prváci nevedia samostatne čítať a písať a je potrebné ich jednotlivé metódy a zručnosti tvorby projektov naučiť od začiatku. V 2., 3. a 4. ročníku už používam pravidelne všetky formy práce, dominuje však práca v skupinách a tvorba skupinových projektov a portfólií.

2.1 Metódy aplikovateľné pre rámec a tvorbu projektov a prezentačných zručností

Projektové vyučovanie je efektívny spôsob výučby, pri ktorom môžeme využívať nasledovné progresívne didaktické metódy.

Cinquain

Ciele aktivity

Žiaci sa naučia:

- aktivizovať svoje vedomosti na určitú tému
- diskutovať o myšlienkach s partnerom a dohodnúť sa na výbere najlepších slov na opísanie nejakej témy alebo predmetu
- prezentovať svoje myšlienky pred väčšou skupinou
- zisťovať a rešpektovať podobnosti a odlišnosti medzi podobnými predmetmi
- vyjadriť komplexnú informáciu niekoľkými slovami

Žiaci majú možnosť tvorivo myslieť a vyjadrovať sa.

Opis aktivity

Pracujte individuálne a potom vo dvojiciach, aby ste vytvorili báseň vystihujúcu určenú tému. Báseň bude mať nasledovný formát:

Pomenujte tému - jedno slovo, zvyčajne podstatné meno

Opíšte tému - dve slová, zvyčajne prídavné mená

Povedzte niečo o téme - tri slová, slovesá

Pridajte opisnú frázu - štyri slová

Nazvite tému iným slovom - jedno slovo

Čo sa deje počas aktivity

Účastníci pracujú najprv samostatne na vytvorení básne, potom sa vo dvojiciach podelia o svoje básne, vypočujú si názory svojich kolegov a dohodnú sa na výbere najvýstižnejších slov na opis danej témy. Z dvoch básní vytvoria jednu spoločnú. Neexistuje žiadna „správna“ odpoveď. Každá báseň je výsledkom spolupráce dvoch ľudí na najlepšom výbere slov pre tento účel. Každá dvojica potom prezentuje svoju báseň celej skupine. Takto má každý príležitosť naučiť sa niečo od svojich kolegov, zistiť, ako iní chápu tú istú tému. Výsledkom tohto vzájomného zdieľania básní je to, že účastníci si začnú všímať podobnosti a odlišnosti medzi predmetom ich básne a predmetom ostatných básní.

Odporúčania pre prax:

Metódu **cinquain** je možné použiť aj v rôznych obmenách – samostatná práca, skupinová alebo frontálna práca, záleží na veku žiakov a na ich osvedčenej praktickej spôsobilosti zvládnuť túto aktivitu. Najčastejšie ju používame v evokácii, kde žiakov povzbudzujeme k zhromaždeniu ich doterajších vedomostí o nejakej téme, alebo v reflexii, kde žiaci znova pouvažujú nad tým čo sa naučili, ako rozšírili svoje poznanie.

Tabuľka 1 Rámec EUR – návrh vyučovacej hodiny objavovanie sveta

Téma: Mäsožraví zabijáci		
Ročník: prvý		
Cieľ: Vyjadriť komplexnú informáciu niekoľkými slovami.		
Obsahový štandard: poskytnúť radostnú, zmysluplnú a osobnú skúsenosť s literatúrou		
Výkonový štandard (žiak sa naučí): <ul style="list-style-type: none">- aktivizovať vedomosti, ktoré už má o téme- diskutovať o myšlienkach s partnerom- odpovedať na otvorené otázky týkajúce sa hlavných myšlienok- skúmať otázky nadhodené v diskusii- kriticky myslieť o vzťahu medzi predchádzajúcimi vedomosťami a novými informáciami- napísať CINQUAIN- prezentovať svoje myšlienky pred skupinou- vyjadriť komplexnú informáciu niekoľkými slovami- prezentovať svoju vlastnú prácu, vystupovať, správne sa vyjadrovať- hodnotiť svoju prácu a prácu svojich spolužiakov		
Použité metódy: skrývačka, brainstorming, cinquain		
Prostriedky a pomôcky: papiere, fixky, pastelky, PC, dataprojektor, obrázky dinosaurov, encyklopédie, kniha Dinosaury, tabuľa, prezentácia v PowerPointe		
Čas: 45 min		
EVOKÁCIA	UVEDOMENIE SI VÝZNAMU	REFLEXIA
SKRÝVAČKA HLADAJ DINOSAUROV <ul style="list-style-type: none">- po triede sú poschovávané obrázky dinosaurov, úlohou detí je ich nájsť a rozdeliť ich na dve rovnaké skupiny podľa spoločných znakov BRAINSTORMING <ul style="list-style-type: none">- žiaci si zopakujú	<ul style="list-style-type: none">- učiteľ číta text z knihy Dinosaury s. 40- žiaci rozprávajú čo si myslia o tom, čo sa dozvedeli- konfrontácia a doplnenie nových informácií- hľadanie tyranosaura v encyklopédiách a vyhľadávanie ďalších informácií o tomto druhu dinosaura- krátka prezentácia	CINQUAIN <ul style="list-style-type: none">- trieda vytvorí spoločnú báseň o tyranosurovi- učiteľ zapisuje myšlienky žiakov- žiaci dotvoria plagát vlastnými kresbami- prezentovanie básne pred celou triedou- zhodnotenie aktivity žiakov, sebahodnotenie, pochvala.

<p>čo vedia o dinosaurovi triceraptos a hovoria čo vedia o dinosaurovi tyranosaurus</p> <p>- ich odpovede učiteľ napíše na tabuľu</p>	<p>v PowerPointe na zhrnutie informácií</p>	
---	---	--

Prameň: vlastný návrh

Obrázok 1 Cinquain

(foto: Boháčiková D., 2011)

Prameň: vlastný návrh

Jeden zostane, traja sa poberú

Cieľ aktivity

Žiaci sa naučia:

- používať čítanie ako nástroj premýšľania o tom, čo sa učia
- načúvať nápadom inej osoby o danej téme a učiť sa jeden od druhého
- reagovať nápomocne a podporovať spolužiakov
- prepájať informáciu z rôznych zdrojov

Opis aktivity

1. Žiaci najprv pracujú na úlohe, ktorá má viesť k preukázateľnému produktu. Uprednostnené by mali byť úlohy s viacerými možnými prístupmi.
2. Žiaci sa v skupine odpočítajú do 3.
3. Skupiny sa odpočítajú.
4. Na signál učiteľa si žiaci vymenia miesta. Žiak č. 1 prejde do susednej skupiny, žiak č. 2 prejde do skupiny, ktorá je o dve miesta ďalej, žiak č. 3 prejde do skupiny, ktorá je o tri miesta ďalej - jeden žiak však vždy zostane v pôvodnej skupine (Poznámka: presuny sa robia najlepšie len o jeden krok).
5. Žiak, ktorý zostal "doma", vysvetlí ostatným, na čom majú pracovať.
6. Noví žiaci v skupine kladú otázky a robia si poznámky potrebné na to, aby podali správu svojej základnej skupine. Každý nový žiak v skupine povie vlastný komentár k úlohe, potom sa poďakuje a ide "domov", aby referoval.
7. Všetci žiaci prejdú do základných skupín.
 - a) Žiaci, ktorí boli stále v základnej skupine, rozprávajú navrátiť sa žiakom o tom, aké poznámky vyslovili "hostujúci" žiaci.
 - b) Žiaci č. 1, 2 a 3 podávajú správu o tom, čo si všimli v iných skupinách - hovoria o zhodách a rozdieloch v ich úlohe.
 - c) Žiaci ďalej diskutujú o úlohe.

Čo sa deje počas aktivity

Každý žiak si uvedomí svoje vedomosti o téme, ktorá sa preberá. Zaznamenávanie odpovedí na otázky a načúvanie odpovediam druhých, rozšíri ich chápanie témy a pomôže im prepojiť nové vedomosti s predchádzajúcimi.

Odporúčania pre prax:

Pri realizácii tejto aktivity je potrebné si uvedomiť počet žiakov a ich správne rozdelenie do skupín. Potrebujeme buď 3 skupiny po 3 ž., 4 skupiny po 4 ž. alebo 5 skupín po 5 ž. Pri iných počtoch sa táto aktivita nedá uskutočniť. Metódu **jeden zostane, traja sa poberú** používame v druhej časti rámca EUR - v uvedomení si významu, kde žiaci prostredníctvom textu, prednášky, výkladu alebo iného média sa zoznámia s novým obsahom a budú ho integrovať do svojej schémy porozumenia.

DISPLAY (Ako som to pochopil)

Cieľ aktivity

Žiaci sa naučia:

- organizovať svoje znalosti tak, aby ich ostatní pochopili
- počúvať, čo si myslia iní
- znútorňovať a osvojiť si koncepcie
- využívať rôzne metódy na demonštráciu pochopenia
- vyjadriť to, čo sa naučili, s použitím rôznych ďalších médií okrem jazyka

Opis aktivity

1. Učiteľ dá žiakom možnosť interakcie s rôznymi typmi učebných materiálov, pričom používa rôzne typy učebných stratégií a postupov. Tieto lekcie a aktivity sa počas niekoľkých

dní opakujú, pričom poslucháči podrobne skúmajú študovanú tému.

2. Žiaci si zvolia jeden aspekt danej témy, ktorý by chceli preskúmať podrobnejšie v malej skupine alebo individuálne. Skupiny alebo jednotlivci podrobne skúmajú danú tému počas niekoľkých lekcií. Skupiny diskutujú o tom, čo sa učia, a ako túto znalosť využiť v praxi.

3. Učiteľ dá žiakom k dispozícii rôzne druhy materiálov—rôzne papiere, ceruzky, fixky, nožnice, lepidlo, farby, hlinu atď. Potom ich vyzve, aby stvárnilo to, čo sa o skúmanej téme naučili. Stvárnenie (v orig. "display" - poz. prekl.) by malo mať podobu tak obrazov, ako aj slov. Učiteľ môže zostaviť zoznam konkrétnych hľadísk výskumu, ktoré by sa nemali vynechať, ako napr. zdroje informácií, alebo formu ich zberu.

4. Žiaci vytvoria svoje stvárnenie ("display") s použitím materiálov, ktoré im dal k dispozícii učiteľ, rovnako ako iných materiálov, ktoré považujú za potrebné.

5. Trieda (alebo učiteľ) stanoví pravidlá rozdelenia času, vrátane toho, na čo sa poslucháči pri interakcii s každým displejom majú sústrediť, koľko displejov si majú pozrieť, koľko času majú u každého stráviť atď.

6. Po uplynutí určeného času vedie učiteľ diskusiu o tom, aké poznatky žiaci nadobudli o danej téme z displejov.

Čo sa deje počas aktivity

Každý žiak si uvedomí svoje znalosti o diskutovanej téme. Voľba aspektu témy k podrobnejšiemu štúdiu uvedie žiakov do obsahu témy a určí zmysel ďalšieho štúdia. Príprava a tvorba displejov žiakom pomáha integrovať a spájať pochopenie témy a rozširuje ich koncepčné chápanie. Oboznámenie sa s inými stvárneniami pomáha poslucháčom pochopiť, že existuje viacero spôsobov, ako o koncepcii rozmýšľať, a dáva im to príležitosť integrovať nové myšlienky a rôzne spôsoby pohľadu na danú tému. Počúvanie toho, čo sa naučili ostatní nielenže rozširuje koncepčné chápanie, ale napomáha aj kritickému rozmýšľaniu.

Odporúčania pre prax:

Táto aktivita je najlepšie využiteľná na konci vyučovacej hodiny. Žiaci si môžu zvoliť jedno hľadisko danej témy pre svoj výskum, čítať o ňom a vytvoriť "display".

Tabuľka 2 Rámec EUR – návrh vyučovacej hodiny objavovanie sveta

Téma: Kto tu žil?
Ročník: prvý
Ciel': Aktivizovať vedomosti o pojmoch a nápadoch, ktoré už žiaci majú.
Obsahový štandard: rozvíjať u žiakov schopnosť zvládnuť konflikty a rešpektovať rôznorodosť
Výkonový štandard (žiak sa naučí): <ul style="list-style-type: none">- načúvať myšlienkam iných ľudí o téme- organizovať myšlienky a vysvetľovať ich organizáciu- uvažovať o tom ako pojmy súvisia- organizovať svoje znalosti tak, aby ich ostatní pochopili- počúvať čo si myslia iní, ponoriť sa do koncepcií a privlastniť si ich- využívať rôzne metódy na demonštráciu pochopenia- vytvoriť DISPLAY- prezentovať svoju vlastnú prácu, vystupovať, správne sa vyjadrovať- hodnotiť svoju prácu a prácu svojich spolužiakov
Použité metódy: pomiešané udalosti, brainstorming, jeden zostane a dvaja sa poberú,

display		
Prostriedky a pomôcky: papiere, fixky, pastelky, nožnice, PC, dataprojektor, obrázky dinosaurov, texty z knihy Dinosaury, tabuľa, prezentácia v PowerPointe		
Čas: 45 min		
EVOKÁCIA	UVEDOMENIE SI VÝZNAMU	REFLEXIA
<p>POMIEŠANÉ UDALOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - žiaci držia papiere s obrázkami dinosaurov v rade - rozdelia sa do troch skupín na vtákojaštery, rybojaštery a jaštery žijúce na zemi - učiteľ prečíta správne zatriedenie, kontrola <p>BRAINSTORMING</p> <ul style="list-style-type: none"> - premýšľanie v skupinách o čom bude text, ktorý sa bude čítať – 3 skup. - brainstorming k téme - učiteľ napíše informácie z brainstormingu na tabuľu – 3 časti 	<p>JEDEN ZOSTANE A DVAJA SA POBERÚ</p> <ul style="list-style-type: none"> - každá skupina dostane iný text - čítanie textu z knihy Dinosaury s. 43 s. 44, s. 46 - po prečítaní textu sa dvaja žiaci odoberú do expertných skupín, kde informujú o tom čo čítali - porovnávanie napísaného textu na tabuli s tým, čo sme čítali - diskusia o prečítanom - krátka prezentácia v PowerPointe na zhrnutie informácií – žiaci pracujú na interaktívnej tabuli 	<p>DISPLAY</p> <ul style="list-style-type: none"> - zhotovenie projektov v skupinách <p>Krajina dinosaurov</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentácia prác skupín - zhodnotenie aktivity žiakov, pochvala, sebahodnotenie.

Prameň: vlastný návrh

Obrázok 2 Tvorba projektu

Obrázok 4 Skupinová práca

Obrázok 3 Skupinová práca

(foto: Boháčiková D., 2011)

Prameň: vlastný návrh

Obrázok 5 Display

(foto: Boháčiková D., 2011)

Prameň: vlastný návrh

IPSEČM

Interaktívny poznámkový systém pre efektívne čítanie a myslenie

Cieľ aktivity

Žiaci sa naučia:

- si vybaviť čo už o téme vedia skôr než začnú čítať informatívny článok
- používať svoj súhlas a nesúhlas ako základ produktívnej diskusie
- si stanoviť svoj vlastný dôvod na čítanie
- označiť materiál na čítanie ako prostriedok zlepšenia pochopenia a zapamätávania si
- premýšľať o tom čo čítali a dozvedeli sa ako jednotlivec a ako člen skupiny učiacich sa

Opis aktivity

Pred čítaním

Uvedte tému hodiny, na ktorej budete čítať. Žiaci vo dvojiciach napíšu čo vedia - alebo si myslia, že vedia o téme. Požiadajte dvojice, aby sa podelili so svojimi myšlienkami s celou skupinou; zaznamenávajúte všetky ich nápady na tabuľu. Poukážte na oblasti, kde sa zhodujú a kde rozchádzajú. Podporte ich v diskusii, priateľskej výmene rozchádzajúcich sa názorov a schopnosti zastať sa svojej myšlienky.

Počas čítania (Žiaci používajú Interaktívny poznámkový systém)

Dajte žiakom pokyn, aby si počas čítania článku urobili nasledovné značky do textu:

- háčik = potvrdenie toho, čo som si myslel/a/
- /-/ mínus = v rozpore s tým, čo som si myslel/a/
- /+/ plus = nová informácia
- /?!/ otáznik = nejasné.

Po prečítaní

Vo dvojiciach, žiaci prediskutujú čo si prečítali tak, že si porovnajú pôvodné záznamy a značky, ktoré urobili v článku. Potom sa vrátte k jednotlivým položkám na veľkej triednej tabuli a požiadajte žiakov, aby:

- potvrdili alebo zmenili situáciu
- pridali k tabuľke informácie
- všimli si, ktoré položky sú potvrdené, alebo ktoré otázky po prečítaní článku zostali nezodpovedané.

Čo sa deje počas aktivity

Každý žiak si aktivizuje svoju znalosť témy počas zoznamu informácií, ktoré už vie. Keďže žiaci pracujú vo dvojiciach, vzájomne sa učia a získavajú prax vo vyjasňovaní si rozdielov. Všetci žiaci majú svoj osobný zoznam informácií, teda sa môžu aktívne zapojiť do pridávania informácií ku hároku, ktorý je na tabuli. Tento zoznam a interaktívny systém poznámok poskytnú rámec na vybudovanie vedomostí o téme v procese čítania, aby získali odpoveď na svoje otázky a nové vedomosti. Žiaci premýšľajú o tom čo čítali a naučili sa, keď porovnávajú pôvodný zoznam na tabuli so svojimi značkami. Žiaci si rozšíria obsah toho o čom premýšľali pri čítaní, keď reagujú na pôvodnú tabuľku/hárok vyvesený v triede a zúčastňujú sa na diskusii o jednotlivých bodoch, aby si ich potvrdili, zmenili ich, pridali k nim alebo naučili sa o nich niečo viac.

Odporúčania pre prax:

IPSEČM môže byť použitý s akýmkoľvek článkom, ktorý sa zaoberá aktuálnou informáciou. Na 1. stupni základnej školy odporúčam používať len dve značky alebo dve farby. Modrá – vedel som, červená – nevedel som, je to pre mňa nová informácia. IPSEČM používame prevažne v druhej časti rámca EUR - v uvedomení si významu, ale nesmieme zabudnúť na to, že brainstorming je potrebný zaradiť do prvej fázy rámca a to do evokácie.

Zhromažďovanie pojmov (Zhlukovanie)

Cieľ aktivity

Žiaci sa naučia:

- overiť znalosti a predstavy o danej téme
- voliť slová, ktorými vyjadrujú svoje myšlienky
- uvažovať o nápadoch iných
- formulovať vecné otázky do diskusie
- čítaním nachádzať odpovede na vecné otázky

Opis aktivity

Učiteľ zvolí jeden, dva alebo tri dôležité pojmy a napíše každý výraz na samostatný hárok alebo fóliu. Žiaci pracujú v skupinách po 3 - 5; každá skupina si určí zapisovateľa a hovorcu. Učiteľ určí jeden pojem. Každá skupina formou brainstormingu vyhladáva a zapisuje slová, ktoré sa spájajú s daným pojmom. Každá skupina oznámi triede jednu myšlienku zo svojho zoznamu a podľa počtu skupín môžeme požiadať každú skupinu ešte o jedno slovo. Učiteľ zapisuje slová na tabuľu. Ten istý proces brainstormingu, oznámenia slova zo zoznamu a jeho zapísania na tabuľu sa opakuje s druhým a tretím pojmom. Učiteľ vyzve skupiny, aby

diskutovali o tom, ako dané dva alebo tri pojmy spolu súvisia. V diskusii celej triedy sa formulujú otázky, ktoré súvisia s danými pojmami. Žiaci čítajú súvisiaci materiál (alebo sa zúčastnia na inej inštruktážnej aktivite), potom o materiáli diskutujú z hľadiska otázok, ktoré položili po brainstormingu a oznámení.

Čo sa deje počas tejto aktivity

V diskusii malých skupín sa evokujú jestvujúce predstavy žiakov o dôležitých pojmoch. Pritom, keď žiaci počúvajú svojich spolužiakov, sa objavujú nové alebo neočakávané nápady. Diskusia celej triedy podporuje uznanie a ocenenie diverzity myslenia v rámci skupiny. Využitie informácií, napísaných na tabuli, k formulácii otázok vytvára štruktúru myslenia o tom, ako pojmy súvisia. Zapisovanie nápadov a formulovanie otázok vytvára štruktúru pre čítanie a získavanie významu pojmov z materiálu.

Odporúčania pre prax:

Zhlukovanie, alebo inak povedané zhromažďovanie pojmov, sa dá použiť aj pri samostatnej alebo frontálnej práci a taktiež aj na jeden pojem, nie je potrebné spracovávať najmä pri malých deťoch niekoľko pojmov naraz.

Tabuľka 3 Rámec EUR – návrh vyučovacej hodiny objavovanie sveta

Téma: Lev púšťový		
Ročník: druhý		
Cieľ: Čítaním nachádzať odpovede na vecné otázky a voliť slová, ktorými sa dajú vyjadriť svoje myšlienky.		
Obsahový štandard: pomôcť vytvoriť v triede prostredie pozitívne ovplyvňujúce sociálny aspekt vývinu žiakov smerom k spolupráci a zodpovednosti za vlastné učenie a správanie		
Výkonový štandard (žiak sa naučí): <ul style="list-style-type: none"> - overiť znalosti a predstavy o danej téme - zvoliť slová, ktorými vyjadruje svoje myšlienky - uvažovať o nápadoch iných - formulovať vecné otázky do diskusie - čítaním nachádzať odpovede na vecné otázky - vytvoriť ZHLUKOVANIE - prezentovať svoju vlastnú prácu, vystupovať, správne sa vyjadrovať - hodnotiť svoju prácu a prácu svojich spolužiakov 		
Použitie metódy: zvieratá a aký som, vymenuj – zatried' – označ, IPSEČM, zhlukovanie		
Prostriedky a pomôcky: papiere, fixky, PC, dataprojektor, obrázky zvierat, text z knihy Hlasy zvierat v ZOO, tabuľa, prezentácia v PowerPointe		
Čas: 45 min		
EVOKÁCIA	UVEDOMENIE SI VÝZNAMU	REFLEXIA
ZVIERATÁ A AKÝ/Á SOM - štyri papiere s názvami zvierat	- čítanie textu z publikácie Hlasy zvierat v ZOO s. 19- 20 IPSEČM	ZHLUKOVANIE - napísanie slova LEV do stredu papiera - žiaci pracujú

<p>Lev, Gorila, Kobra, Ara nalepíme na steny miestnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - požiadame žiakov, aby si stali k tomu zvierat'u, ktoré najviac pripomína ich momentálnu náladu - každý žiak pred celou triedou povie, prečo si vybral dane zviera <p>VYMENUJ – ZATRIEĎ – OZNAČ</p> <ul style="list-style-type: none"> - individuálny brainstorming k téme - napíšeme informácie z brainstormingu na tabuľu - roztriedime informácie a označíme skupinku nápadov 	<ul style="list-style-type: none"> - modrou farbou vyznačujeme kľúčové slová - informácie, ktoré vieme - červenou farbou vyznačujeme kľúčové slová - informácie, ktoré nevieme - konfrontácia prečítaného textu s tabuľou - žiaci rozprávajú čo si myslia o tom, čo sa dozvedeli - dopisujú nové informácie prezentácia v PowerPointe 	<p>v skupinách a diktujú slová, ktoré im prichádzajú na myseľ v súvislosti s danou témou</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyznačujú spojenia medzi myšlienkami, ktoré nejako medzi sebou súvisia - prezentácia jednotlivých prác pred celou triedou - zhodnotenie aktivity žiakov, - sebahodnotenie, pochvala.
---	--	--

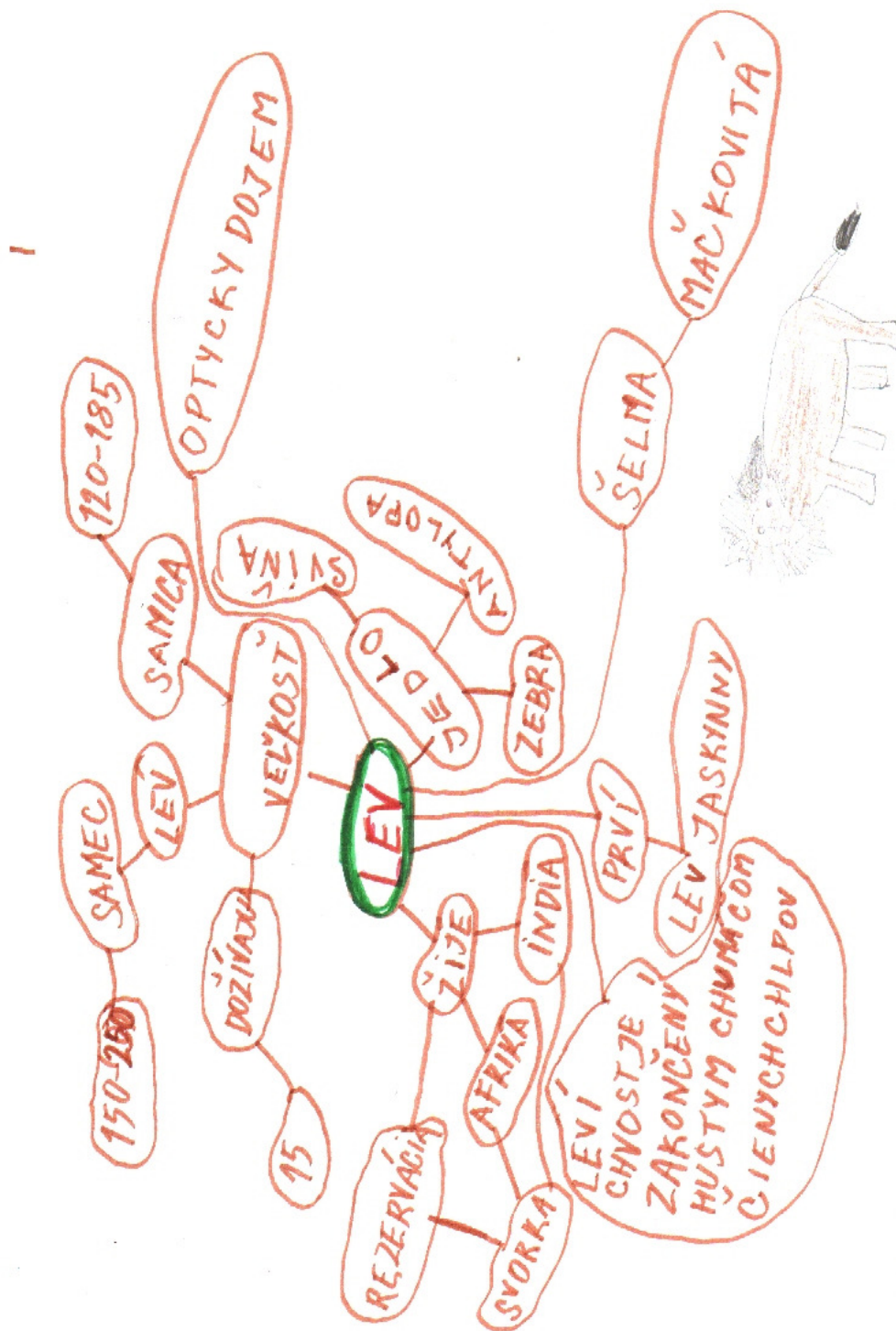
Prameň: vlastný návrh

Obrázok 6 IPSEČM

(foto: Boháčiková D., 2010)

Prameň: vlastný návrh

Gabka, Tadeáš, (A) Adá, Jana

Obrázok 7 Zhlukovanie

Prameň: vlastný návrh

Vennov diagram

Cieľ aktivity

Žiaci sa naučia:

- aktivizovať vedomosti
- analyzovať myšlienky a pojmy
- porovnávať myšlienky a pojmy
- hľadať spoločné prvky, vlastnosti

Opis aktivity

Vennove diagramy slúžia na znázornenie dvoch alebo viacerých čiastočne sa prelínajúcich kružníc. Používajú sa na kontrastovanie myšlienok, aby sa ukázali ich spoločné prvky.

1. Žiaci porovnávajú nejaké dva pojmy
2. Vennov diagram s dvoma prekrývajúcimi sa kružnicami umožní porovnať prvky, vlastnosti oboch pojmov, pričom zvýrazní vlastnosti, ktoré boli pri oboch pojmoch spoločné.

Čo sa deje počas aktivity

Keď žiaci vytvárajú Vennove diagramy v pároch, môžu znázorniť len jednu časť diagramu a spoločne vyplnia prienik, ktorý znázorňuje spoločné prvky, vlastnosti pre obidva pojmy. Žiaci musia aktivovať vedomosti, ktoré majú o téme a o otázkach, ktoré skúmajú. Tým, že diskutujú o otázkach alebo o téme s partnerom, musia počúvať názory druhých a kriticky premýšľať nad tým, čo povedia. Keď sa rozhodujú, čo napíšu na papier, musia syntetizovať informáciu z rôznych zdrojov, vrátane textu, ktorý predtým čítali, vrátane predchádzajúcej diskusie a myšlienok a názorov svojho partnera. Musia zorganizovať svoje myšlienky a prezentovať ich v zrozumiteľnej forme.

Odporúčania pre prax:

Metóda **Vennov diagram** sa odporúča použiť v poslednej fáze rámca EUR, čiže v reflexii, kde žiaci znova pouvažujú nad tým, čo sa naučili a porovnávajú novú skutočnosť už s vopred známou, s ktorou sa oboznámili napr. na predchádzajúcej hodine.

Tabuľka 4 Rámec EUR – návrh vyučovacej hodiny objavovanie sveta

Téma: Tiger džungľový
Ročník: druhý
Cieľ: Čítaním nachádzať odpovede na vecné otázky a voliť slová, ktorými sa dajú vyjadriť svoje myšlienky.
Obsahový štandard: podporiť aktívny prístup k učeniu
Výkonový štandard (žiak sa naučí): <ul style="list-style-type: none">- aktivizovať vedomosti, ktoré už má o téme- analyzovať myšlienky a pojmy- porovnávať myšlienky a pojmy- hľadať spoločné prvky, vlastnosti- vytvoriť VENNOV DIAGRAM- prezentovať svoju vlastnú prácu, vystupovať, správne sa vyjadrovať- hodnotiť svoju prácu a prácu svojich spolužiakov

Použité metódy: tajnička, brainstorming, IPSEČM, Vennov diagram		
Prostriedky a pomôcky: papiere, fixky, PC, dataprojektor, obrázky zvierat, CD - zvuky zvierat, tajnička, text z knihy Hlasy zvierat v ZOO, tabuľa, prezentácia v PowerPointe		
Čas: 45 min		
EVOKÁCIA	UVEDOMENIE SI VÝZNAMU	REFLEXIA
<p style="text-align: center;">TAJNIČKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - zopakovanie vedomostí o exotických zvieratách - učiteľ opisuje zvieratá a púšťa zvukové záznamy a žiaci dopĺňajú názvy zvierat do tajničky - rozhovor čo nám vyšlo v tajničke, o čom budeme dnes hovoriť <p style="text-align: center;">IPSEČM</p> <ul style="list-style-type: none"> - brainstorming vo dvojici k téme - napísanie informácií z brainstormingu na tabuľu - roztriedenie informácií 	<ul style="list-style-type: none"> - čítanie textu z publikácie Hlasy zvierat v ZOO s. 23-24 - značenie: červenou farbou - toto som vedel modrou farbou – toto som nevedel - kontrola zoznamu na tabuli - doplnenie nových informácií <p>krátka prezentácia v PowerPointe na zhrnutie informácií</p>	<p style="text-align: center;">VENNOV DIAGRAM</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozdelenie do skupín - porovnať leva a tigra - prezentácia pred celou triedou - zhodnotenie aktivity žiakov, pochvala, sebahodnotenie skupín.

Prameň: vlastný návrh

Tabuľka 5 Tajnička

Š	T	R	K	Á	Č	
Š	I	M	P	A	N	Z
	G	O	R	I	L	A
L	E	V				
A	R	A				

Prameň: vlastný návrh

Obrázok 8 Vennov diagram

Prameň: vlastný návrh

Rotačný prehľad

Cieľ aktivity

Žiaci sa naučia:

- aktivovať svoje pôvodné vedomosti
- prepájať informáciu z rôznych zdrojov
- analyzovať informáciu predstavenú inými

Opis aktivity

1. Niekoľko otázok alebo tém (6 - 8) sa napíše na veľké papiere a rozvešia okolo miestnosti.
2. Žiaci sú rozdelení do malých skupín po troch alebo štyroch. Každá skupina má pridelenú otázku alebo tému. Premiestnia sa k papieru s ich témou. Počas 4 až 5 minút diskutujú o otázke alebo o téme a napíšu výsledky diskusie na papier.
3. Na znamenie od učiteľa, sa skupiny pohnú k ďalšiemu papieru a prečítajú otázku alebo tému a informáciu, ktorú tam napísala predchádzajúca skupina. Diskutujú o otázke/téme, ktorú si prečítajú, ako aj o informáciách, ktoré tam sú a potom pridávajú svoje vlastné informácie alebo poznámky.
4. Učiteľ dáva znamenia jednotlivým skupinám, aby menili pozície, striedajúc sa dovedy, kým sa skupiny nevrátia k svojim pôvodným papierom.

Čo sa deje počas aktivity

Žiaci musia aktivovať vedomosti, ktoré majú o téme a o otázkach, ktoré skúmajú. Tým, že diskutujú o otázkach alebo o téme s ostatnými žiakmi v malej skupine, musia počúvať názory druhých a kriticky premýšľať nad tým, čo povedia. Keď sa rozhodujú, čo napíšu na papier, musia syntetizovať informáciu z rôznych zdrojov, vrátane textu, ktorý predtým čítali, vrátane predchádzajúcej diskusie a myšlienok a názorov ostatných členov skupiny. Musia zorganizovať svoje myšlienky a prezentovať ich v zrozumiteľnej forme. Keď sa premiestňujú k nasledujúcemu papieru, žiaci musia analyzovať to, čo druhí napísali, zhodnotiť ich myšlienky a pripojiť svoje vlastné myšlienky k téme. Konceptuálne vedomosti sú rozšírené a vedomosti sú osvojované, keď sa žiaci rozprávajú medzi sebou v skupinách, čítajú predchádzajúce odpovede na papier a pridávajú ďalšie informácie.

Odporúčania pre prax:

Táto aktivita je najlepšie využiteľná na konci preštudovaného celku alebo po preštudovaní skupiny prepojených tém. Napríklad, po preštudovaní niekoľkých rôznych historických osobností, žiaci by mohli byť požiadaní aby opísali najdôležitejšie aspekty historickej osobnosti. Táto aktivita by mohla byť použitá aj ako evokačná aktivita pred začatím novej témy, pri ktorej sú nevyhnutné isté základné vedomosti.

Kocka

Cieľ aktivity

Žiaci sa naučia:

- skúmať tému z rôznych pohľadov – perspektív
- pracovať podľa pokynov, ktoré sú vyznačené na stranách kocky, zhotovenej z tvrdého papiera

Opis aktivity

Hádzanie kocky je metóda, ktorá umožňuje pozrieť sa na tému z rôznych hľadísk. To znamená, že pohľad na vec len z jedného hľadiska je nedostatočný. Hodnota práce spočíva na využití všetkých 6 strán kocky. Nevenujte jednej strane kocky príliš dlhý čas (len 3-5 min.). Cieľom nie je za každú cenu niečo povedať ku každému hľadisku. Rýchlo sa orientujte a potom vyjadrite, čo sa vám v mozgu o tomto hľadisku vytvorí.

Opis - Pozrite sa na predmet zblízka a popíšte, čo vidíte (farby, tvary, rozmery, spomienky)

Porovnanie - Čomu sa podobá? Čím sa líši?

Asociácia - K akým myšlienkam vás vedie? Čo vám prichádza na um? Môžu to byť príbuzné veci, rôzne časové obdobia, miesta, ľudia. Uvoľnite váš mozog, nech tvorí asociácie k tomuto predmetu.

Analýza - Povedzte, z čoho sa skladá (nemusíte to vedieť, môžete si to vymyslieť).

Aplikácia - Čo sa s tým dá robiť? Ako sa to dá použiť?

Argumenty za a proti - Zaujmite stanovisko. Uveďte akékoľvek dôvody - racionálne, hlúpe, alebo niečo medzi nimi.

Čo sa deje počas aktivity

Žiaci môžu pracovať na kocke individuálne alebo v skupinách. V diskusii malých skupín sa evokujú jestvujúce predstavy žiakov o dôležitých pojmoch. Keď žiaci počúvajú svojich spolužiakov, objavujú sa nové alebo neočakávané nápady.

Odporúčania pre prax:

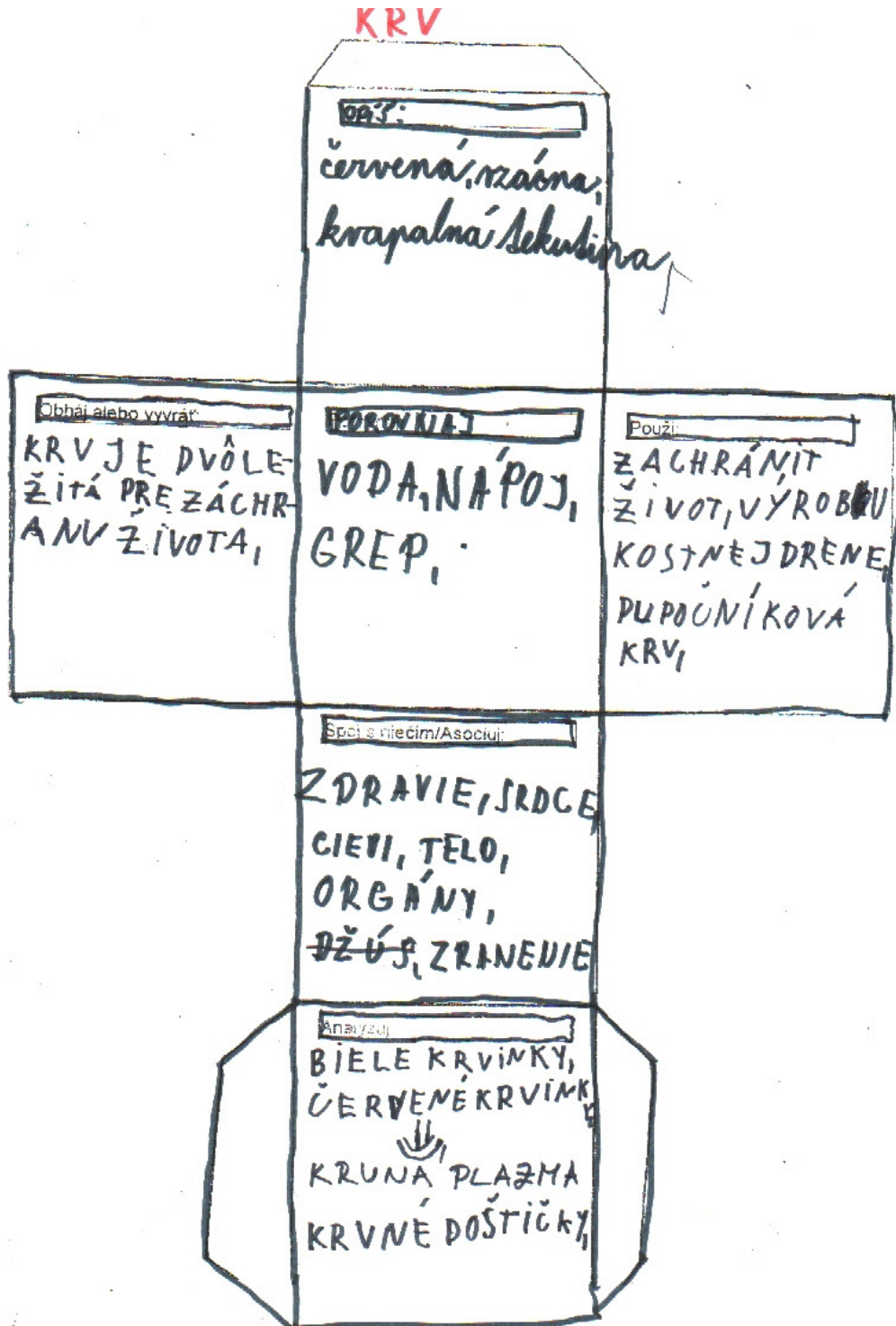
Metóda **kocka** je veľmi dobre využiteľná v záverečnej časti hodiny, kde si žiaci na jednotlivých stranách kocky zopakujú a utvrdia všetky nadobudnuté vedomosti.

Tabuľka 6 Rámec EUR – návrh vyučovacej hodiny objavovanie sveta

Téma: Ján Janský		
Ročník: tretí		
Cieľ: Skúmať tému z rôznych pohľadov, pracovať podľa pokynov, ktoré sú uvedené na stranách kocky.		
Obsahový štandard: podporiť samostatné a nezávislé učenie u žiakov		
Výkonový štandard (žiak sa naučí): <ul style="list-style-type: none">- skúmať tému z rôznych pohľadov- pracovať podľa pokynov, ktoré sú vyznačené na stranách kocky- zhotoviť KOCKU- prezentovať svoju vlastnú prácu, vystupovať, správne sa vyjadrovať- hodnotiť svoju prácu a prácu svojich spolužiakov		
Použité metódy: rotačný prehľad, IPSEČM, kocka		
Prostriedky a pomôcky: papiere, fixky, PC, dataprojektor, obrázky osobností, text z knihy Hrdinovia dejín, tabuľa, prezentácia v PowerPointe		
Čas: 45 min		
EVOKÁCIA	UVEDOMENIE SI VÝZNAMU	REFLEXIA
ROTAČNÝ PREHĽAD <ul style="list-style-type: none">- rozdelenie do skupín podľa indícií- na stenách visia tri mená známych osobností, o ktorých sme už čítali a jedna nová osobnosť- každá skupina má svoju fixku - inú farbu a v časovom limite píše informácie, ktoré o osobnosti vie- na znamenie sa skupiny vymenia, skontrolujú zoznamy a doplnia nové informácie- nasleduje diskusia a riešenie nejasností, kde boli uvedené	IPSEČM <ul style="list-style-type: none">- čítanie textu po častiach z učebnice Hrdinovia dejín s. 58-59- značenie: červenou farbou - toto som vedel modrou farbou – toto som nevedel- diskusia po prečítaní jednotlivých častí- kontrola zoznamu na papieri- riešenie nejasností- porovnanie svojich myšlienok s informáciami- doplnenie nových informácií- krátka prezentácia v PowerPointe na	KOCKA <ul style="list-style-type: none">- rozdelenie do skupín- žiaci píše alebo kreslia na jednotlivé strany kocky na tému KRV- hádzanie kocky – každá skupina opíše tú stranu, ktorá im spadne- vyhodnotenie aktivity žiakov, pochvala, sebahodnotenie.

<p>otázky</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaujíma nás hlavne nová osobnosť, o ktorej sa bude čítať text 	<p>zhrnutie informácií</p>	
---	----------------------------	--

Prameň: vlastný návrh

Obrázok 9 Kocka

Prameň: vlastný návrh

Rovnakí/Rozdielni

Cieľ aktivity

Žiaci sa naučia:

- aktivovať vedomosti, ktoré majú o téme
- analyzovať myšlienky a pojmy
- objavovať vzťahy medzi myšlienkami a pojmami
- vážiť si rozdiely

Opis aktivity

1. Rozdeľte žiakov do malých skupín. Zadajte každej skupine tri alebo štyri nápady, pojmy, témy, historické postavy, atď. Rozdajte každej skupine veľký hárok papiera a fixky alebo pastelky.
2. Žiaci v každej skupine sa podelia s tým, čo vedia o téme, ktorá im bola pridelená.
3. Do stredu veľkého papiera skupina nakreslí alebo napíše, v čom sú témy/myšlienky/ludia rovnakí. Do každého rohu veľkého papiera jednotlivci nakreslia/napíšu, čo je rozdielne, jedinečné pre každú tému/myšlienku, o ktorej diskutujú. (Jedinečné vlastnosti nesmú byť vlastné žiadnej inej téme/myšlienke, ktorá sa práve rozoberá.)
4. Každá skupina sa predstaví so svojimi plagátmi pred celou triedou. Táto deľba môže mať formu opisu a ukážky plagátu, alebo pripevnenia plagátu na stenu, aby sa ostatní mohli naň hocikedy pozrieť, atď.

Čo sa deje počas aktivity

Každý žiak aktivuje svoje vedomosti o téme, ktorá sa práve preberá. Žiaci pracujú v malých skupinách a tak sa učia počúvať jeden druhého a vážiť si rozdielne vedomosti, ktoré každý jednotlivec prináša do diskusie. Rozhodovanie a vyjednávanie ohľadom toho, čo je rovnaké a čo je rozdielne pre jednotlivé témy rozširuje chápanie každej témy a pomáha študentom organizovať svoje vedomosti. Žiaci myslia kriticky pri analýzach jednotlivých tém a hľadani rozdielných vlastností. Predstavenie plagátov ostatným podporuje schopnosť žiakov reagovať a osvojovať si učenie.

Odporúčania pre prax:

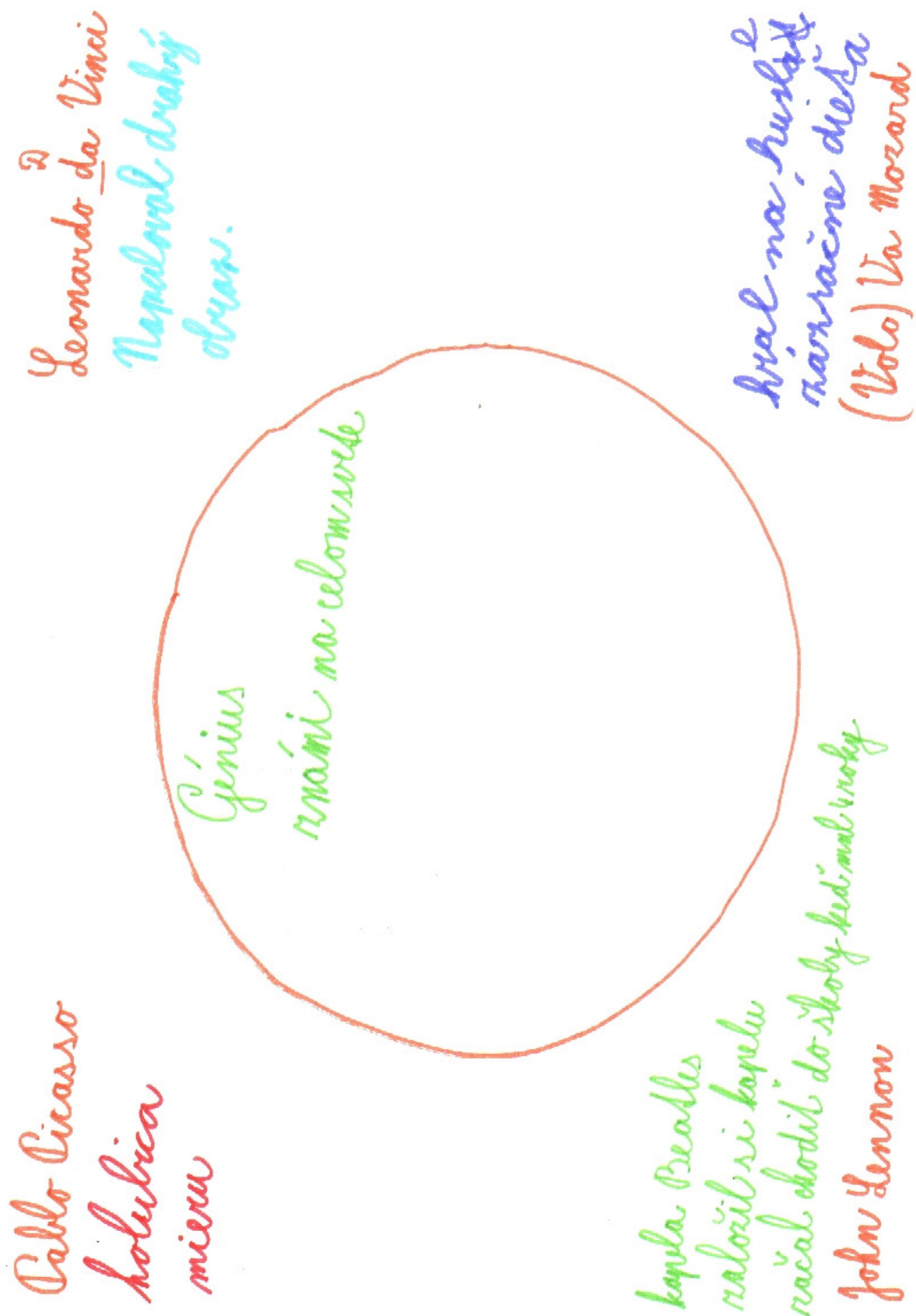
Počas tejto aktivity sa žiaci podelia s vlastnými vedomosťami, nájdu spoločné prvky pre stred plagátu a zahrnú individuálnu jedinečnosť v jednotlivých rohoch plagátu. Vzhľadom k tomu, že je potrebné mať určité vedomosti o pojmoch, ktoré porovnávame, je dobré zaradiť túto metódu do reflexie, kde sa žiaci spätne vrátia k tomu, čo sa naučili, ako rozšírili svoje poznanie.

Tabuľka 7 Rámec EUR – návrh vyučovacej hodiny objavovanie sveta

Téma: Pablo Picasso
Ročník: tretí
Cieľ: Analyzovať a porovnávať myšlienky a pojmy, hľadať spoločné a rozdielne znaky.
Obsahový štandard: rozvíjať u žiakov zručnosti, ktoré im pomôžu nájsť si svoje miesto

v spoločnosti a prekonávať prekážky v budúcnosti – praktické zručnosti		
Výkonový štandard (žiak sa naučí):		
<ul style="list-style-type: none"> - aktivovať svoje vedomosti o učive - prepájať informáciu z rôznych zdrojov - analyzovať informáciu predstavenú inými (ROVNAKÍ-ROZDIELNI) - prezentovať svoju vlastnú prácu , vystupovať, správne sa vyjadrovať - hodnotiť svoju prácu a prácu svojich spolužiakov 		
Použité metódy: bingo, puzzle, brainstorming, IPSEČM, rovnakí - rozdielni		
Prostriedky a pomôcky: papiere, fixky, PC, dataprojektor, bingo, puzzle, lep, text z knihy Hrdinovia dejín, tabuľa, prezentácia v PowerPointe		
Čas: 45 min		
EVOKÁCIA	UVEDOMENIE SI VÝZNAMU	REFLEXIA
<p style="text-align: center;">BINGO</p> <ul style="list-style-type: none"> - učiteľ číta osobnosť a žiaci preškrtnú objav, ktorý k nej patrí, dopíšu diktované písmeno - správnym priradením vznikne názov HURÁ MÁM NOVÝ OBRAZ (Príloha 1) - rozdelenie do dvojíc <p style="text-align: center;">PUZZLE</p> <ul style="list-style-type: none"> - poskladať a nalepiť na papier obrázok novej osobnosti a hádať kto to je <p style="text-align: center;">BRAINSTORMING</p> <ul style="list-style-type: none"> - žiaci diktujú slová, ktoré im prichádzajú na myseľ v súvislosti s danou témou 	<p style="text-align: center;">IPSEČM</p> <ul style="list-style-type: none"> - čítanie textu po častiach z učebnice Hrdinovia dejín s. 40-41 - značenie: červenou farbou - toto som vedel modrou farbou – toto som nevedel - diskusia po prečítaní jednotlivých častí - kontrola zoznamu na tabuli - rozhovor o prečítanom - porovnanie zhukovania s novými informáciami - krátka prezentácia v PowerPointe na zhrnutie informácií 	<p style="text-align: center;">ROVNAKÍ – ROZDIELNI</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozdelenie do skupín - zapísať čo majú spoločné osobnosti a čím sa od seba líšia jednotlivé osobnosti, čo je pre nich jedinečné - prezentácia pred celou triedou - zhodnotenie aktivity žiakov, sebahodnotenie, pochvala.

Prameň: vlastný návrh

Obrázok 10 Rovnakí/Rozdielni

Prameň: vlastný návrh

2.2 Overené prínosy osvedčenej pedagogickej skúsenosti

Zavedením metód kritickej pedagogiky do procesu učenia som sa snažila naplniť hlavný cieľ kritickej pedagogiky, naučiť svojich žiakov efektívne sa učiť a kriticky myslieť.

S radosťou môžem skonštatovať, že pravidelným používaním spomínaných metód na vyučovacích hodinách sa mi tento cieľ darí naplňovať a u mojich žiakov nastal posun v myslení. Môžeme to vidieť aj na ukážkach, ktoré uvádzam v prílohách.

Čo sa dialo počas jednotlivých aktivít?

Počas jednotlivých aktivít sa žiaci naučili:

- aktivovať vedomosti, ktoré majú o téme
- tvoriť otázky, ktoré by chceli skúmať
- vytýčiť si cieľ pre čítanie, počúvanie, objavovanie myšlienok
- zamyslieť sa nad odpoveďami na ich otázky
- diskutovať o myšlienkach s partnerom
- prezentovať svoje myšlienky pred väčšou skupinou
- používať svoj súhlas a nesúhlas ako základ produktívnej diskusie
- premýšľať o tom, čo čítali a dozvedeli sa ako jednotlivec a ako člen skupiny
- skúmať tému z rôznych pohľadov – perspektív
- formulovať vecné otázky do diskusie
- objavovať vzťahy medzi myšlienkami a pojmami
- vážiť si rozdiely
- prepájať informácie z rôznych zdrojov
- analyzovať informáciu predstavenú inými
- využívať rôzne metódy na demonštráciu pochopenia
- klásť dôraz na emocionálne a sociálne aspekty osobnosti žiaka
- kriticky myslieť o vzťahu medzi predchádzajúcimi vedomosťami a novými informáciami
- vyjadriť komplexnú informáciu niekoľkými slovami
- vyhľadať najdôležitejšie informácie v texte
- načúvať myšlienkam iných ľudí o téme
- organizovať myšlienky a vysvetľovať ich organizáciu
- uvažovať o tom ako pojmy súvisia
- organizovať svoje znalosti tak, aby ich ostatní pochopili
- počúvať čo si myslia iní ponoriť sa do koncepcií a privlastniť si ich
- stanoviť si svoj vlastný dôvod na čítanie označiť materiál na čítanie ako prostriedok zlepšenia, pochopenia a zapamätávania si
- analyzovať myšlienky a pojmy
- porovnávať myšlienky a pojmy
- hľadať spoločné prvky, vlastnosti
- odpovedať na otvorené otázky týkajúce sa hlavných myšlienok prednášky
- skúmať otázky nadhodené v prednáške
- overiť znalosti a predstavy o danej téme
- zvoliť slová, ktorými vyjadruje svoje myšlienky
- uvažovať o nápadoch iných
- čítaním nachádzať odpovede na vecné otázky
- samostatne a tvorivo pracovať
- plánovať vlastnú prácu a dokončiť ju

- niesť zodpovednosť za svoju prácu a prekonávať prekážky
- prezentovať svoju vlastnú prácu, vystupovať, správne sa vyjadrovať
- argumentovať
- spolupracovať, komunikovať, tolerovať a prijímať iné názory
- hodnotiť svoju prácu a prácu iných.

V jednotlivých ročníkoch som odučila a odskúšala nasledovné celoročné projekty:

1. ročník – Dinosauri (Príloha 2)
2. ročník – Exotické zvieratá (Príloha 3 a Príloha 4)
3. ročník – Hrdinovia dejín (Príloha 5)

V každom ročníku sme si vytvorili celoročné skupinové projekty – portfóliá, ktoré sa skladajú z jednotlivých čiastkových projektov. Výstupom celoročného učiva v každej triede je vedecká konferencia.

Veľmi dôležitý aspekt v predmete objavovanie sveta tvorí aj samotná prezentácia práce žiakov a proces hodnotenia a sebahodnotenia. Je vhodné a žiaduce jednotlivcov alebo skupinu žiakov aj slovné oceniť počas hodiny, priebežne i na konci vyučovacej hodiny. Žiaci by mali tiež mať priestor na vyjadrenie svojich pocitov z priebehu hodiny, ako sa cítili, ako sa im hodina páčila, v čom by privítali zmenu. **Hodnotenie** sa orientuje hlavne na detské hodnotenie priebehu celej akcie a prezentáciu jej výsledkov. Rovnocenne sa tu uplatňuje samozrejme i hodnotenie zo strany učiteľa. Hodnotenie žiaka musí byť komplexné, otvorené a založené na princípe individuálneho prístupu k osobnosti. Prevládajúcim znakom smerom k žiakovi je **pozitívne hodnotenie** a pravidelné oboznamovanie žiakov s výsledkami hodnotenia. Pri hodnotení pristupujeme ku každému žiakovi individuálne. Nekomparujeme výsledky detí medzi sebou, ale hodnotíme každého žiaka podľa jeho schopností. Výkon žiaka je hodnotený vzhľadom na jeho možnosti. Snahou každého učiteľa je pozitívne hodnotenie, ktoré má veľký motivačný charakter. Žiakov postupne vedieme k tomu, aby sa vedeli ohodnotiť sami, ale dokázali ohodnotiť aj výkon svojho spolužiaka.

V objavovaní sveta využívame prevažne tieto **formy hodnotenia**:

- **uznanie, pochvala** (ústna, písomná)
- **odmena** (diplom, medaila, nálepka, smajlík,...)
- **slovný alebo písomný komentár k vlastnej tvorbe** (ústnej alebo písomnej) **a k ďalšej činnosti žiakov** (do zošitov, žiackych kníh alebo zrkadielok)
- **symbolické hodnotenie** (pečiatky so slovným komentárom, odtlačky/nálepky tváričiek - ☺)
- **hodnotiace portfólio** so súborom vlastných prác (v triede ho má každý žiak, skupina)
- **prezentácia výsledkov prác žiakov** v triede, škole alebo na verejnosti (výstavky zošitov, pracovných listov, kníh a ďalších výtvorov, zverejnenie v školskom časopise alebo miestnej tlači).

Pri hodnotení výsledkov práce žiaka sa postupuje v súlade s výchovno-vzdelávacími požiadavkami vzdelávacích programov, požiadavkami na rozvoj všeobecných kompetencií, učebnými plánmi, učebnými osnovami a štandardami.

2.3 Potrebné pomôcky a prostriedky

Na tvorbu projektov a rozvíjanie prezentačných zručností nie sú špeciálne nároky. Pomôcky a technické vybavenie k jednotlivým vyučovacím hodinám sú uvedené v príslušných tabuľkách Rámec EUR – návrh vyučovacej hodiny objavovanie sveta.

ZÁVER

Tradičné vyučovacie hodiny prinášajú málo zaujímavostí, tvorivosti a efektivity. Preto som sa rozhodla vo svojej osvedčenej pedagogickej skúsenosti popísať niekoľko metód, pomocou ktorých môžeme nielen žiakov naučiť sa efektívne učiť a myslieť kriticky. Tieto metódy môžu pomôcť všetkým učiteľom vyučovať vyučovacie predmety príťažlivejšie a pestrejšie.

Projektové vyučovanie je efektívny spôsob výučby, pri ktorom môžeme využívať niektoré progresívne didaktické metódy ako problémové vyučovanie, kooperatívne vyučovanie, diskusiu, metódy na podporu kritického myslenia a iné, ktoré naplňajú požiadavky moderného vyučovania. Tieto metódy podporujú aktívne učenie sa žiakov formou sociálneho, zážitkového, kooperatívneho učenia sa. Mení sa rola učiteľa v triede, stáva sa facilitátorom učebného procesu.

Dnes sú projekty veľmi populárne, mohla by som povedať, že až móдне. Bežne sa stáva, že každú dlhodobejšiu činnosť, ktorá je medzipredmetová, nie je presne „podľa učebnice“ a nesie netradičný názov, označujú učitelia a žiaci ako projekt.

Učiteľovi, ktorý chce vyskúšať nový prístup k výučbe svojich žiakov - či už z vlastnej zvedavosti alebo z vonkajšej nutnosti, som sa v tejto práci pokúsila vysvetliť, čím je projekt typický, čím sa líši od inej práce na vyučovacej hodine. Chcem mu tiež poradiť, ako žiakov na tvorbu projektov a rozvíjanie prezentačných zručností pripraviť.

Bola by veľká škoda keby sme práve my, učitelia spôsobili u detí hneď pri vstupe do školy nechť a sklamanie len preto, že sme nedokázali vyvolať v nich radosť z učenia ako mohutný nenahraditeľný prameň energie. Veď takmer každé dieťa väčšinou prekračuje prvýkrát prah školy s veľkou radosťou, vzrušením a nádejami.

Je povinnosťou tvorivo zmyšľajúceho učiteľa, aby hľadal všetky možnosti zlepšovania svojej práce, systematicky obnovoval metódy svojej činnosti a tak ustavične zdokonaľoval vlastné pedagogické majstrovstvo!

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. Firth, R. 2001. Dinosaury. Ottovo nakladatelství – Cesty, Praha. 2001 ISBN: 80-7181-780-5
2. Havelková, S. Križanová, D. 2010. Hrdinovia dejín. AD TEAM, s.r.o. Trenčín. 2010 ISBN: 978-80-970456-9-2
3. Meredith, Kurtis S. - Steele, Jennie L. - Temple, Ch. 1997. Ako formovať hlbavých čitateľov. Združenie Orava pre demokraciu vo vzdelávaní, Bratislava. 1997
4. Meredith, Kurtis S. - Steele, Jennie L. - Temple, Ch. 1997. Pisateľská dielňa: Od osobného prejavu k argumentácii. Združenie Orava pre demokraciu vo vzdelávaní, Bratislava. 1997
5. Motyčka, V. 2009. Hlasy zvierat v ZOO. Dr. Josef Raabe Slovensko, s.r.o. 2009 ISBN: 978-80-89182-42-8
6. Steele Jennie L. - Meredith, Kurtis S. - Temple, Ch. 1997. Ďalšie stratégie na rozvíjanie kritického myslenia. Združenie Orava pre demokraciu vo vzdelávaní, Bratislava. 1997
7. Steele, Jennie L. - Meredith, Kurtis S. - Temple, Ch.. 1997. Metódy na podporu kritického myslenia. Združenie Orava pre demokraciu vo vzdelávaní, Bratislava. 1997
8. Steele, Jennie L. - Meredith, Kurtis S. - Temple, Ch.. 1997. Rámec pre kritické myslenie vo vyučovaní. Združenie Orava pre demokraciu vo vzdelávaní, Bratislava. 1997
9. Temple, Ch. – Steele, Jennie L. – Meredith, Kurtis S. 1997. Čítanie, písanie a diskusia vo vyučovacích predmetoch. Združenie Orava pre demokraciu vo vzdelávaní, Bratislava. 1997
10. Temple, Ch- – Steele, Jennie L. - Meredith, Kurtis S. 1997. Plánovanie hodiny a hodnotenie. Združenie Orava pre demokraciu vo vzdelávaní, Bratislava. 1997

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Bingo

Príloha 2 Ukážky žiackych prác z predmetu objavovanie sveta – 1. ročník

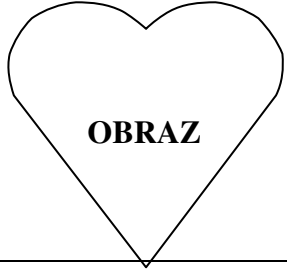
Príloha 3 Ukážka vyučovacej hodiny – objavovanie sveta – 2. ročník

Príloha 4 Ukážky žiackych prác z predmetu objavovanie sveta – 2. ročník

Príloha 5 Ukážky žiackych prác z predmetu objavovanie sveta – 3. ročník

Príloha 1 Bingo

ŽIAROVKA	MOTOROVÉ LIETADLO	RÖNTGEN	OBJEM
PRVÝ ČLOVEK NA ZEMI	BÁJKA	SLNEČNÁ SÚSTAVA	OBRAZ
BUNKA	PIPI DLHÁ PANČUCHA	ZEM A GRAVITÁCIA	PLYŠOVÁ HRAČKA

H ŽIAROVKA THOMAS ALVA EDISON	U MOTOROVÉ LIETADLO BRATIA WRIGHTOVCI	R RÖNTGEN W. C. RÖNTGEN	Á OBJEM ARCHIMEDES
M PRVÝ ČLOVEK NA ZEMI NEANDERTÁLEC	Á BÁJKA EZOP	M SLNEČNÁ SÚSTAVA GALILEO GALILEI	 OBRAZ
N BUNKA J. E. PURKYNĚ	O PIPI DLHÁ PANČUCHA ASTRID LINDGREN OVÁ	V ZEM A GRAVITÁCIA ISSAC NEWTON	Ý HRAČKY MARGARET STEIFFOVÁ

Príloha 2 Ukážky žiackych prác z predmetu objavovanie sveta – 1. ročník

Príloha 3 Ukážka vyučovacej hodiny – objavovanie sveta – 2. ročník

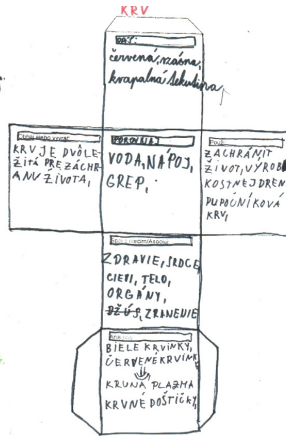

Príloha 4 Ukážky žiackych prác z predmetu objavovanie sveta – 2. ročník

Príloha 5 Ukážky žiackych prác z predmetu objavovanie sveta – 3. ročník

Zachránená ZEM
 POMÁHAJME
 UPRATOVAŤ!!!
 SADIŤ RASTLINY!!!
 UČME OSTATNÝCH,
 NECH NENÍ AKO OBRÁZOK:
 ZEM-MODRÁ PLANÉTA

Louis Pasteur
 Dobrý chemik, výborný liečiteľ, síkonný maliar, vynikajúci čitateľ.
 Vynášiel vakcína na Besnotu.
 Dobrý chemik, výborný liečiteľ, síkonný maliar, vynikajúci čitateľ.
 Zastavil kvasenie.
 Dobrý chemik, výborný liečiteľ, síkonný maliar, vynikajúci čitateľ.
 Skúmal choroby.

ČIŤATEĽ
KNIHA
 Potrebujete ich na
 slovnú zásobu!
 Čítajte sa v príbehoch!
 Naučíte sa nové veci!
 Marec, mesiac KNIHY.

Jana, Tadeáš, Martina, Oľga

Kristof Kolumbus
 doplnil Indiu, došiel sa do Ameriky, plaval na Santa Maria, bol kráľovčan, moreplavec, loďman, mal meno, je o ňom film, na svojej loď volal námočník, mal ešte dve loď: Niña a Pinta, nedostal sa do Indie, objavil Indiánov, našiel pomoc od nej Jaabeli, španielky, dával pohľad od Indiánov

Oľga, Martina, Jana, Tadeáš

Pablo Picasso
 kolumbiánska
 mixa
 Genius
 známi na celom svete

kapela Beatles
 robili si kapelu
 začal chodiť do školy, keď mal 16 rokov
 John Lennon

Leonardo da Vinci
 nepočul druhý
 obraz.
 hral na husľu
 narračné dieťa
 (Volo) Da Vinci

Wolfgang Amadeus Mozart
 skladateľ
 génium

skladá skladbu
 hrá na husľu a klavír
 učil husľu
 Bol veľmi dobrý hudobník.
 skladateľ